

متن پرسش

با سلام خدمت استاد بزرگوار طاهرزاده پاسخ شما مبنی بر تاکید فرید بر علم الاسماء و قابل جمع بودن ایشان با آیت الله جوادی آملی را به آقای خسرو پناه فرستادم. پاسخ ایشان اینچنین بود: با سلام و تشکر البته این گونه جواب دادن بستگی دارد به اینکه آیا ما معتقد به هرمنوتیک فلسفی هایدگر و گادامر هستیم یا نه؟! اگر جناب آقای طاهر زاده با این مبنا آقای فرید را تفسیر می کند، بنده سخنی ندارم چون مبتنی بر نسبی گرایی معرفتی و فهم است که بی شک، هیچ یک از فلاسفه اسلامی از جمله امام خمینی و علامه طباطبایی و آیت الله جوادی آملی این مبنا را قبول ندارند و در این صورت تفسیر آقای طاهر زاده به لحاظ مبانی با اندیشه امام و علامه در تعارض خواهد بود و اگر با روش اجتهادی و رئالیستی می خواهند کلام آقای فرید را معنا کنند؛ در یان صورت، تفسیری {که} آقای طاهر زاده دارند با اندیشه امام نمی سازد پیشنهاد بنده این است که آقای طاهر زاده با افرادی که از نزدیک با آقای فرید بودند گفتگو کند و اطلاعات دقیقتری بدست آورند تا بدانند که همسان دانستن تفکر فرید با امام ظلم نابخشودنی به تفکر انقلاب و امام است بنده با ارتباط با این افراد مخصوصاً در این یک سال مسئولیتم در انجمن حکمت و فلسفه ایران بیش از گذشته بر فاصله فرید از بینش و منش و کنش امام پی بردم موفق باشید خسروپناه ضمن درخواست عاجزانه جواب به این سخنان آقای خسروپناه و در آوردن ما از سردرگمی لطفاً مشخص بفرمایید ارتباط فرید و هایدگر آنقدری هست که آقای خسروپناه فکر میکنند؟ و اگر هست آیا این شباهت فرید و هایدگر مذموم است یا خیر؟ آیا شباهت فرید با هایدگر شباهت فرید با گادامر را نتیجه می شود؟

متن پاسخ

باسمه تعالی؛ علیکم السلام: بنده موضوع را خیلی مهم نمی دانم زیرا آنچه برای بنده اصالت دارد فلسفه و عرفان اسلامی است و رجوع به «وجود» از یک جهت و رجوع به «حق» از جهت دیگر. در این راستا تمام مباحث آیت الله جوادی در شرح اسفار و به اجازهی ایشان تمام ۵۱۴ جلسه ی شرح فصوص الحکم که ایشان شرح دادند را از طریق نوار کار کردم و با این وصف فکر می کنم می توان طوری از سخنان فرید و سخنان هایدگری که فرید معرفی می کند، برداشت کرد که در آن سخنان تذکر به «وجود» را به همان صورت تشکیکی □ یا ظهور و خفا □ دید و از آن سخنان نسبت برداشت نکرد. ظاهراً برادر عزیز و استاد گرانقدر و متعهدمان جناب حجت الاسلام حاج آقای خسروپناه به این نتیجه نرسیده اند. هایدگر در هشتادمین سال زندگی اش در مصاحبه با وایسر در آخرین جمله می گوید: «من

در برابر آن یگانه‌ای که هنوز نیامده □ ظهور در تاریخ معاصر جهان نکرده □ قدم واپس می‌گذارم و یک هزار سال قبل از آمدنش، در برابر او تعظیم می‌کنم». فردید از این هیدگر در متن اسلام شیعی ایرانی چیزی برداشت می‌کند که آن را به حضرت امام خمینی «رضوان‌الله‌تعالی‌علیه» نزدیک می‌نماید. و ارتباط بنده با شاگردان فردید به صورت بلاواسطه با جناب آقای محمد رجبی و یا با آثار شاگردان فردید مرا به این نتیجه رسانده که نباید فردید را بیرون از اندیشه‌ای دانست که حضرت امام خمینی «رضوان‌الله‌تعالی‌علیه» بر آن تأکید دارند. موفق باشید